

Den norske
Rhododendronforening

L approsen

Medlemsblad Nr. 2/1999

I dette nummeret av Lapprosen fokuserer vi en del på frø - lagring og såing / driving. Vi er glad for at Ole Tjugen har påtatt seg å være frøforvalter. Fra Det norske Arboret har vi fått frø som er samlet inn av Arboretet og Botanisk hage sitt personale, og det er en fin start på vårt frøtilbud til medlemmene. Gode frø er grunnlaget for en suksessfull spiring og gode småplanter. Det er utrolig spennende å drive frem planter fra frø - det er utfordrende og interessant og det er alltid noe nytt å lære.

Muséhagen i Bergen feiret sitt 100års jubileum i mai, og Den norske Rhododendronforening syntes det var hyggelig å kunne markere det med en Rhododendron "Bergensiana". Den er nå plantet i Muséhagen hvor vi håper den vil vokse og trives i de neste hundre år.

Det er innkjøpt tre nye titler til boksamlingen vår.

I oktober er det plantebytte og planteprat hos Pål A. Skagseth og tur til Gimle Planteskole i Hardanger. En Skottlandstur til våren er under planlegging. Vi er glade for innspill fra medlemmene og informasjon om rhododendron i inn- og utland.

Det er kommet forslag om å arrangere en nordisk rhododendronkonferanse i Bergen våren 2002 med deltakere fra alle de nordiske land samt de baltiske. Dette vil vi informere om i det neste nummeret av Lapprosen.

Vi gleder oss over at årsmøte skal holdes i Arendal i begynnelsen av juni neste år og kommer med program i januar.

Hilsen styret i Den norske Rhododendronforening

Styret vil forøvrig ønske følgende nye medlemmer i 1999 velkommen i foreningen:

Sissel Andersen	Kystveien 259	4841 Arendal	
Lisa Elin Bech	Djupkjennhaugen	4985 Vegårshei	
Kaja Bodung	Slettenveien 1	1177 Oslo 11	
Knut Gjermundsen	Høyveien 58	4838 Arendal	
Solveig Haga	Håbestad	4885 Grimstad	
Birgit Hobæk	Steinbrekko 40	5419 Fitjar	
Hans Holme	Guderudløkka 32	1809 Askim	
Helge Jekthammer	Skibberheiveien 25	4824 Bjorbekk	
Aggi Johannesen Stm.	Michelsensvei 60A5231	Paradis	
Bodil Kilavik	Seines	8056 Saltstraumen	Forts. side 4

Innhold

Hilsen fra styret	2
Tur til Gimle / stiklingsformering	3
Medlemsmøte	4
Rhododendrontur til Skottland	5
Plantebyttedag	5
Et hyggelig bekjentskap	6
Frøforvalteren hilser	8
Litt om rhododendronfrø og frøformering.....	9
Frøliste	11
To ville rhododendron i Norge?	12
Protokoll fra årsmøte i DnR	13
Rhododendron Sør	16
Om kalktoleranse	17
Två hybrider mellom <i>Ledum</i> og <i>Lapponica</i> rhododendron	19
Årsmøte i Svenska Rhododendronsällskapet	24
Årringen	24
Boksamling	25
Jubileumsbok	26
Styrets sammensetning	27

Stiklingsformering av rhododendron

Besøk i Gimle Planteskole

Med velvillighet fra Harald Olav Aksnes inviteres Den norske Rhododendronforening til besøk i Gimle Planteskole, Vikøy, lørdag 16. oktober 1999. Frammøte i planteskolen kl. 11.30.

Reisen skjer med egne biler, men vennligst gi beskjed om behov for transport - og eventuelle ledige plasser. Ta kontakt med Kari Kvam, tlf. 55161635 for samordning.

Gimle Planteskole stiklingsformerer årlig ca 70.000 rhododendronplanter. Stiklingsprosessen og kultivering av plantene blir demonstrert.

Det blir anledning til kjøp av planter, og besøket er beregnet til ca 2 timer.

Vel møtt!

Medlemsmøte

Vi har gleden av å invitere til medlemsmøte

TIRSDAG 9. NOVEMBER KL.19.00
i BERGENSBANKENS kantine i Allehelgensgt. 4
(inngang vis-a-vis Bergen gamle Rådhus).

Hovedfagsstudentene

Vibeke Arnesen og Sissel Hauge

ved Universitet i Bergen vil holde foredrag med lysbilder:

"Botaniske og andre kulturelle inntrykk fra Nepal."

På programmet ellers står:

Min favorittrhododendron v/Torbjørn Lem Gjesteland
Utlodning av 5 rhododendron fra M. Hauge Planteskole.

Av hensyn til servering ber vi om påmelding til Vigdis Westgaard,
tlf. 55 98 72 51 innen 8. november. Interesserte som ikke er
medlemmer er også hjertelig velkommen.

VEL MØTT!

Styret i Den norske Rhododendronforening

Nye medlemmer, forts. fra side 2:

Cecilie Kongslo	Arkitekt Steckmestsv. 2b	0198 Oslo
Jan Lunde	Høyveien 47	4838 Arendal
Astrid Åstrøm Nygård	Bordalen 49A	4639 Kristiansand
Lise Pedersen	Storveien 21	1024 Gresvik
Knut Retterstøl	Johan Markussensv. 5	4888 Hombursund
Kåre Rommetveit	Synningav. 10	5259 Hjeltestad
Per Harald Salvesen	Søråshøgda 152	5235 Rådal
Cornelius Schilbred	Ole Irgensv. 24	5019 Bergen
Øivind Snekkevik		5350 Brattholmen
Cecilie Strømstad	Dyrefaret 9	1362 Hosle
Hedwig Walle	Bjøllebotn 175	5224 Nesttun
Ole Petter Vik	Østenstadlia 3	1392 Vette
Åse Emilie Øy		4865 Åmli

Rhododendrontur til Skottland våren 2000.

Vi planlegger en fellestur til Skottland for interesserte medlemmer ved påsketider neste år for å besøke en hel rekke Rhododendron-hager. Blomstringstiden for rhododendron er noe tidligere i Skottland enn hos oss, slik at siste halvdel av april skal være en gunstig tid for å bivåne rhododendronblomstringen der (og så går en ikke glipp av blomstringen i egen hage.)

Planleggingen er foreløpig på et forberedende stadium slik at vi ikke kan angi nøyaktig tidspunkt og varighet for turen og heller ikke prisen. Vi planlegger imidlertid en ukes tur med flyreise fra Bergen til Edinburgh eller Glasgow og retur til Bergen. Vi vil bo på et middelklassers hotel i Edinburgh distriktet i ca. 3 døgn og herfra besøke Royal Botanical Garden i Edinburgh, Dawyck garden, Glenarn og Glendoick Garden ved Perth, hvor Peter og Kenneth Cox holder til, og muligens enda flere hager i dette distriktet. Vi forflytter oss så til Vest-Skottland, til distriktene Argyll og Bute, hvor det finnes en hel rekke interessante rhododendron-hager. Vi vil sannsynligvis bo på hotell i eller i nærheten av Oban i 3 døgn, og herfra ta utflukter til hagene Arduaine, Stonefield Castle, Younger Botanical Garden, Crarae Garden og muligens mange flere.

Vi vil forflytte oss med egen buss hver dag. Vi håper å få med oss en gruppe på 20-40 rhodo-fans til denne turen.

Dette er bare en foreløpig melding. Detaljert turplan med tidspunkter og priser og påmeldingsskjema vil foreligge i januar nummeret av Lapprosen. Medlemmer som allerede på dette tidspunkt kan tenke seg å delta på turen, bes vennligst melde fra skriftlig (og helt uforpliktende) til:

PLANTEBYTTEDAG

Søndag den 10.oktober mellom kl.11 og 13 inviteres det til å bytte/selge overskudd av egenproduserte rhodoplanter og andre interessante vekster.

Dette skjer hos Pål A. Skagseth, Snekkevikvn.82, 5239 Rådal.

Vegviser: Fra Rådalskrysset ta Grimseidvegen til sydenden av Grimseidvannet (ca 3 km), ta inn til venstre ved gateskiltet "Grimseiddalen", til venstre inn i Snekkevikveien, som går mellom bolighuset og fjøset på Grimseid gård, og kjør smal veg ca 900m til Snekkevikveien nr 82.

Et hyggelig bekjentskap.

Ved Torstein Borg

I iveren etter å skaffe seg nye planter til hagen har gjerne frølisten til den danske Rhododendronforeningen vært benyttet. Som den gangen da frøposene kom i posten og en av frøposene var merket med et navn jeg ikke hadde bestilt. Dette var ment som erstatning for en frøporsjon som var utsolgt. Frøet var en krysning mellom *R.yakushmanum* og R.'Elisabeth', dette vakte liten begeistring. Denne krysningsen virket ikke spennende, særlig fordi R.'Elisabeth' er en sort med svakheter. Planten er åpen i veksten og har lett for å få soppflekker på bladene, trolig er den og lite hardfør. Det gode med planten er den lange blomstringen, inntil fire uker og blomsterfargen for den som liker rødt. *R.yakushmanum* har de gode egenskapene, kompakt vekst, god bladfarge og er svært hardfør.

Frøet ble sådd samtidig med de andre frøporsjonene og spireprosenten var bra. Etter to vekstsesonger i såbrett ble de små frøplantene priklet ut med større avstand i isoporkasser. Alt på dette stadiet kunne en se forskjell på de små søsknene. Etter to nye år krevde plantene større plass igjen, og på dette stadiet var det klart at de fleste plantene lignet på R.'Elisabeth', noen med indument, andre uten. På dette stadiet ble det foretatt et valg og de fire plantene som hadde mest kompakt vekst ble spart og satt i potte, resten ble vraket.

Noen år seinere ble disse fire plantene plantet ut i gruppe på en skyggefull plass i hagen. Første vinteren døde en av de fire og to av plantene fikk etter hvert en åpnere vekst og så heller trasig ut. Disse to plantene hadde mye indument og fikk etterhvert blomster som lignet 'Elisabeth' sine blomster med bleikrosa farge.

Den siste planten derimot beholdt sin kompakte vekst med blader som minner om moren *R.yakushmanum* men med lite indument. Selve blomsten er og arv fra moren, men fargen er sterk rosa.

Blant besøkende i hagen har denne planten vakt oppmerksomhet spesielt når den blomstrer i slutten av mai. For meg og har dette blitt et hyggelig bekjentskap som jeg er blitt mer og mer glad i. Planten har fått navnet R.'Lillian', etter en person med samme navn, selv om den ikke er registrert.

R. 'Lillian'

Foto: Torstein Borg

Frøforvalteren hilser...

Kjære rhododendronofile.

På utallige oppfordringer fra min samboer har jeg tatt på meg oppdraget med å være frøansvarlig for Den norske rhododendronforening, og i den anledning har jeg blitt bedt om å skrive noen ord om meg selv og mine kvalifikasjoner for oppdraget.

Jeg heter Ole Tjugen, og har vært medlem av foreningen helt siden begynnelsen, sammen med min samboer, Kerstin Karlsen. Planteresamlingen er ikke så stor ennå, men den vokser stadig. Om noen år kan vi kanskje invitere til 'åpen hage'?

Formelt sett er jeg nok ikke kvalifisert, hvis dette hadde vært en 'vanlig jobb'. Jeg har ingen utdanning i botanikk eller noen form for biologi - hvis man da ikke regner med et grunnkurs i sopp? Derimot har jeg en cand. mag. i geologi og kjemi. En skulle ikke umiddelbart tro at det er noen særlig likhet mellom stein og rhododendronfrø, men merkelig nok er det det! Både geologi og botanikk er 'deskriptive' fag, hvor grensene mellom arter (i geologien: bergarter, og til en viss grad mineraler) er mer definert av den første beskrivelsen enn av noe direkte målbart. Dette gjør at mye av det systemet jeg allerede har laget for å organisere mineralsamlingen min lar seg bruke til rhododendronfrø uten forandring. Faktisk bruker jeg det også til min andre store plantehobby: kaktus. Jeg har for øye-blikket rundt 300 forskjellige kaktus i vinduskarmene, de fleste dyrket fra frø! Og frøene er nøye systematisert...

Adresse: Tellevikveien 34
5107 Salhus

Tlf: 55 19 12 86, mobiltilf: 905 00 975
Email: oletj@eunet.no

Litt om rhododendronfrø og frøformering. Ved Torstein Borg

Skal en skaffe seg et stor antall rhododendron rimelig og enkelt kan en starte med frøformering. Mange av foreningens medlemmer er kjent med denne metoden men flere kunne muligens prøve seg. Det er slett ikke vanskelig, men det vil gå noen år før plantene blir så store at de kan plantes ut på sin fremtidige plass i hagen.

Frø kan en enten høste selv eller kjøpe fra foreningens, eller andres frølistere. Vil en høste frøet fra egne eller andres planter må frøkapslene plukkes i det stadiet hvor fargen går over fra grønt til en mer brunlig farge. Når fargen endrer seg er frøet modent. Tidspunktet for denne modningen kan variere svært mellom de ulike artene og navnesortene, så her får en følge med utover ettersommeren og høsten for å finne det rette tidspunktet for høsting. Er frøkapslene unormalt utviklet skal en ikke høste disse, for her har det sikkert vært en ufullstendig bestøvning og frøet vil ikke være spiredyktig. Hver av frøkapslene inneholder en god del frø så det vil være nok med noen få kapsler fra hver plante en ønsker å formere. Når frøkapslene er høstet legges de inn i varmen på et fat, og etter kort tid vil de tørke og åpne seg. Da er det bare å riste frøet ut.

Brukes frø som naturen har bestøvet selv, er det stor mulighet for at insekter har kryssbestøvet planten som frøet blir høstet fra og andre planter i nærheten. Følgelig kan man risikere å få et ganske annet avkom enn forventet. På denne måten har en del navnesorter oppstått, men muligheten for at det skal oppstå noe nytt og spesielt på denne måten er svært små.

R.schlippenbachii, *R.vaseyi* og *R.camtschaticum* krysser seg ikke med andre planter så her vil det bli et avkom som er identisk med morplanten. *R.camtschaticum* nevnes her selv om det ikke er en rhododendron lenger. Den hører til i rhododendronhagen likevel.

Fra frølistene får en gjerne frø fra kontrollert bestøvning eller frø samlet i naturen gjerne fra større populasjoner (cw). Det vil oftest være mulig å komme nærmere den planten man søker med dette frøet.

Enten en høster frøet selv eller kjøper porsjoner fra frølistene, må det lagres fram til såtid som kan være fra begynnelsen av februar og fremover. Frøet lagres i en papirkonvolutt på en kjølig plass, gjerne kjøleskap eller fryseboksen.

Men bruk ikke plast, frøet må få puste. Husk å merke konvoluttene med plantenavnet. På denne måten får frøet opplevelsen av vinter, dette er slik frøet vil ha det i naturen og det virker gunstig på spireevnen om våren.

Som såmedium brukes torv uten gjødsel og kalk, og for å unngå at såmediet blir for kompakt etterhvert, blandes torven med bark. Litt sand kan og være bra for strukturen i såmediet, samtidig som sanden og tar opp i seg varme og bedrer temperaturen i rotsonen til de små frøplantene.

Til såkar kan vi bruke blomsterpottes, isbokser eller såbrett avhengig av hvor store frøposjoner en har. Blomsterpotten er grei med at disse kan du vanne på skålen, brukes tette kar legges sand eller grus i bunnen og så bruke det ene hjørne til påfylling av vann, de små frøplantene tåler ikke direkte vanning.

Rhododendronfrøet er svært smått, den beste måten å så jevnt på er å bruke et hvitt ark som en lager en skarp brett på midten av, til plass for frøet. På det hvite arket er det lett å se frøet samtidig som en har kontroll over selve såingen. Frøet skal ikke moldes ned, det blir liggende oppå såmediet, og skal dette gå bra må en sørge for sluttet luft ved hjelp enten av en glassplate eller plast.

De som ikke har veksthus kan plassere såkarene i et rom med vanlig temperatur, gjerne i vindusposten. En må for all del unngå direkte sol, for solen vil svi plantene ganske raskt. Etter to til tre uker vil frøet spire. Hele denne tiden må de små håpefulle holdes under sluttet luft og bare passes med nok vann. Det er kun nødvendig å åpne hvis en oppdager sopp på selve såmediet, soppen bør en fjerne så snart den blir oppdaget, for å unngå skade. Når de små plantene har fått to varige blad (etter spirebladene) kan en gradvis begynne å lufte, lite til å begynne med og mer etter hvert.

Nå vil det og være nødvendig å tilføre vann litt oftere, og det kan passe å tilføre litt gjødsel i vannet - bruk gjerne av den gjødselen som blir brukt til stueplantene - men styrken må halveres. Fullgjødsel, den som i dag blir kalt hagegjødsel er klorfri og kan brukes, men bare med noen få korn oppløst i en liter vann.

Hvis plantene blir lange og tynne skyldes dette for lite lys, en ekstra lampe vil løse dette problemet.

Blir det trangt om plassen for de små plantene må de prikles ut med større avstand. Isoporkasser er fin til dette formålet, sørg bare for god drenering ved å lage større hull i bunnen på kassen og legg ut et lag med drenerende masse før jordlaget på toppen. Bruk en priklepinn, dette vil lette arbeidet, samtidig som det skåner plantene. Blir avstanden stor nok i priklekassen kan plantene bli stående et helt år før de må prikles igjen eller pottes. Som jord brukes den samme jordblandingen som ble brukt i såkarene, men bland gjerne i en god neve med vel lagret kompost.

Plantene kan settes ut når det er slutt på frostnettene, dette vil variere stort i ulike deler av landet, men på Vestlandet er en som regel sikker fra midten av

mai. Når plantene er satt ut må de skjermes mot direkte sol den første tiden, prikkekassene kan plasseres i skyggen av større planter i hagen. På ettersommeren kan plantene få litt sol deler av dagen, men pass dem nøye med fuktighet i vekstsesongen.

Blir plantene stående ute når kalde høstdager og netter melder seg, vil de bli herdet til å klare vinteren ute og, hvis bare kassene med planter bli satt på en lun plass i hagen. De som har veksthus kan holde veksten i gang lenger, men da må de stå inne om vinteren også. Lykke til!

Frøliste

~~Rhododendron er en av de viktigste plantegrupper som dyrkes i Norge. Det er derfor tilrådt å ha et godt utvalg av frø i hagen. Det er derfor en fordel å være tidlig ute med bestillingen.~~

Bestillingen blir ekspedert etter innkomst.

Hver frøpakke koster kr.10 – porto inkludert i prisen.

Bestillingen sendes til frøforvalter:

Ole Tjugen
Tellevikveien 34
5107 Salhus

Frø av kjent opprinnelse: (PHS - innsamlet av Per Harald Salvesen)

R.canadense (L.) Torr. – Canada, New Foundland, St. Johns PHS 98.925

R.albrechtii Maxim. – Japan, Honshu, Tateyama, 1600m, 77.1246

R.albrechtii Maxim. – Japan, Hokkaido, Ashibetsu, 600m, 1977.1818

R.degronianum ssp. *heptamerum* (Maxim.) Hara – Japan, Honshu, Nikko
2200m 77.1181

R.degronianum ssp. *heptamerum* (Maxim.) Hara – Japan, Honshu, Odaigahara
1200m 77.1961

R.nipponicum Matsum – Japan, Honshu, Teteyama, 1200m, 1977.1878

R.schlippenbachii Maxim. – Korea, Kyeban-san, Odae-san, 900m 77.2182

Frø samlet i det fri, ukjent opprinnelse:

R.ferrugineum L. 73.0032

R.vaseyi A. Gray 73.0712

To ville rhododendron i Norge? Av Per M. Jørgensen

Ole Jonny Larsen stiller naturlig nok dette spørsmålet i hefte 1, etter at større rhododendron-verk har begynt å inkludere slekten *Ledum* i *Rhododendron*, og der grangivelig er en viltvoksende art som har vært regnet til *Ledum* i vår flora, finnmarkspors (*L.palustre*).

Det er dessverre ikke lett å svare sikkert på dette. Jeg er bare sikker på at vi har en vill rhododendron art her i landet, og på at man har gått noe raskt frem da man inkluderte *Ledum* i slekten. Med andre ord: jeg er langt fra overbevist om at dette siste er rett. Denne endringen går tilbake til et kladistisk arbeide av Kron & Judd i 1990, og som alle tidlige arbeider av denne typen, trodde de for meget på metoden og forstod lite av det egentlige problemet de stod overfor: den enorme, variable slekten rhododendron av hvilken de bare har testet et fåtall arter på få karakterer, og såvidt jeg husker ikke type-arten for slekten (også dessverre en vanlig feil: "man tager det man haver", som også i taxonomien kan det gi tvilsomme resultat). Harmaja på sin side hoppet på resultatet som han omsatte i nye navn, uten nærmere refleksjoner eller nye data. Noe som indikerer at dette nok er tvilsomt, er at finnmarkspors ikke har mange mikrosopp felles med alperosen (*R.ferrugineum*). Sopp har nemlig meget bedre greie på botanisk slektskap enn botanikere fordi de føler det på kroppen, og det kan være dødelig om de tar feil!

Cox og Cox bidro heller ikke med nye data, men de har imidlertid markedsført en sort kalt 'Arctic Tern', som de mener er en krysning mellom en *Ledum* og en *Rhododendron* av sect. *Pogonanthum*. Denslags tyder på at det kan være noe galt med slektsgrensene, og derfor ble Kron & Judds resultat en bekreftelse for dem på at man måtte regulere slektsgrensene. Imidlertid er det ikke bevist at 'Arctic Tern' er en slik krysning, og om den er det, vil det ikke være riktig å inkludere *Ledum* i *Rhododendron*, snarere det motsatte. Det ville bare bety at artene i *Rhododendron* sect. *Pogonanthum*, som er nokså spesielle, må overføres til *Ledum*. Resten av slekten *Rhododendron* ville da forbli uendret. Dette er en meget mere sannsynlig løsning på saken enn å flytte *Ledum* inn i *Rhododendron*. Men før dette kan gjøres må der til adskillig flere studier, spesielt med de nye molekyllære teknikker, som er spesielt velegnete for denne type problemstillinger.

Det vil være mulig få gjort slike undersøkelser her i Bergen. Vi har i alle fall det nødvendige plantematerialet på Milde, og Universitetet i Bergen har et laboratorium som kan gjøre slike analyser. Så om noen år vil det forhåpentligvis være mulig å svare sikkert på spørsmålet i overskriften.

**Protokoll fra årsmøte i
Den norske Rhododendronforening
Bergen Museum, De Naturhistoriske Samlinger,
Lørdag 22. mai 1999**

Tilstede: 44 medlemmer i henhold til vedlagte liste.

Hilde H. Bretvin, sekretær i foreningen, ønsket velkommen på vegne av Anne Rieber, som hadde sykdomsforfall. Hun hilste spesielt til 3 medlemmer fra Rhododendron Sør, Inga Olsen, Arendal, Mona Klemmetsen, Rykene og Ellinor Paulsen, Grimstad, som hadde tatt turen til Bergen. Hun opplyste at den planlagte bokutstilling nok måtte utgå; på grunn av stor interesse er alle bøkene om Rhododendron ved Bergen off. Bibliotek på utlån. Hun sa videre at plantene til loddsalget var gaver fra Harald Aksnes v/ Gimle planteskole, Norheimsund. Fotokonkurransen: Vinnermotivene er utstilt og premieutdeling til tilstedeværende vinnere vil skje i løpet av møtet.

Før årsmøtet: Foredrag av professor Peter M.A. Tigerstedt fra Universitetet i Helsingfors, om "Förädling av Rhododendron för extrema klimat".
Etter årsmøtet: Omvisning i Muséhagen i anledning av 100 års-jubiléet v/ professor Per Magnus Jørgensen.

Sak 1. Valg av dirigent.

Til dirigent ble valgt Anders Kvam. Til referent ble valgt Randi Valen Fessl. Til å underskrive protokoll ble valgt Inga Olsen og Per Davanger. Ingen innvendinger til innkalling. Heller ikke til dagsorden.

Sak 2. Årsberetning.

Dirigenten leste opp årsberetningen slik den står i Lapprosen nr. 1/99. Det var ingen kommentarer til årsberetningen. Som supplement til årsberetningen opplyste Hilde H. Bretvin at foreningen har søkt og nettopp fått kr. 10.000.- fra Tordis og Fritz C. Riebers legat til ytterligere bokinnkjøp. Foreningen har nå 252 medlemmer. Konvolutter og skrivepapir med foreningens logo, utarbeidet av en student ved Kunst-høgskolen i Bergen, ble sendt rundt.

Lokale initiativ til foreninger andre steder i landet ønskes velkommen. Inga Olsen fra Rhododendron Sør opplyste at avdelingen allerede har 50 medlemmer.

3. premievinnere i fotokonkurransen, Kerstin Karlsen og Ole Tjugen, Bergen, fikk overrakt bokpremien "Rhododendron i Det norske Arboret på Milde" av Per M. Jørgensen. 1. og 2. premievinnerne henh.v. Erik Ellertsen, Askøy og Ole Jonny Larsen, Ålesund var ikke tilstede. De vil motta sine premier senere.

Vedtak: Årsberetningen enstemmig godkjent.

Sak 3. Regnskap.

Dirigenten leste opp regnskapet på vegne av kasserer som hadde forfall.

Kommentar: Angående utsendelse av Årringen. Noen medlemmer får to eksemplarer, siden de også er medlem av Arboretets Venner. Hilde H. Bretvin sa at neste år vil Årringen ikke bli utsendt, men at det vil bli mulig å kjøpe den gjennom foreningen. Regnskapet er revidert og godkjent.

Vedtak: Regnskapet for 1998 enstemmig godkjent.

Sak 4. Fastsettelse av kontingent.

Styrets forslag: Kontingenten forblir uendret kr. 150.- pr. år.

Vedtak: Enstemmig godkjent.

Sak 5. Budsjett.

Kommentar: På forespørsel ble det opplyst at som følge av ovennevnte tilskudd på kr. 10.000.- balanserer budsjettet nå på kr. 60.000.-.

Vedtak: Styrets forslag til budsjett for 1999 enstemmig godkjent.

Sak 6. Innkomne forslag.

Forslag 1: Standardoppsett for deltakelse på hageutstillinger. Interesserte som kan tenke seg å lage noe for å presentere foreningen ved hageutstillinger kan melde fra til styret. Plansjer og bøker.

Forslag 2: Foreningen har bruk for en frøforvalter. Roger Karlsen vil bli forespurt.

Forslag 3: Nordisk Rhododendron konferanse i Bergen. Svante Høge, Svenska Rhododendronsällskapet har forespurt om foreningen kunne være interessert i å være arrangør av en nordisk konferanse i år 2001.

Kommentarer: Prof. Tigerstedt: Denne type konferanse finner sted med ujevne mellomrom, kanskje én eller to ganger pr. tiår. Bergen ville være et velegnet sted. Mange finner ville sikkert komme. Dansker er også interessert. Mer enn 100 deltakere er sannsynlig.

Prof. Jørgensen: 30 års-jubiléet for Arboretet vil være i år 2001. Kunne det la seg gjøre å kombinere dette med en nordisk konferanse?

Direktør Per Harald Salvesen (Arboretet): "Jeg har litt angst for jubiléer". Han ville ikke komme med en spontan invitasjon, men sier heller ikke nei. Han vil legge saken frem for arboretets styre.

Prof. Tigerstedt: Andre rhododendronforeninger i de nordiske land kunne også være medarrangør. Det er mulig å søke Nordisk Ministerråd om støtte.

Anders Kvam: Arboretets 30 års-jubileum er den 27.5.2001. Det kunne være en passende anledning. Bergen er en spennende og god konferanseby.

Forslag 4: Turer for medlemmene. Tematur til Skottland er foreslått. Der finnes "hele skoger" av rhododendron. Andre turforslag fremkom: Besøke

Hans Hachmanns Baumschule i Barmstedt kombinert med 'Planten und Blomen' i Hamburg.

Prof. Tigerstedts forslag: Besøke Riga kombinert med Helsinki. Mange av de tilstedeværende viste sin interesse for turer ved håndsopprekning. Kanskje kan det være mulighet for å la medlemmer fra andre nordiske foreninger delta.

Sak 7. Valg av leder, styremedlemmer og varamedlemmer.

Valgkomitéens leder Jostein Liland refererte komitéens forslag:

Leder: Anne Rieber, på valg for 1 år

Styremedlem: Torstein Borg, på valg for 2 år

Styremedlem: Pål A. Skagseth, på valg for 2 år

Alle har sagt seg villig til gjenvalg og ble valgt ved akklamasjon.

Varamedlem: Per Magnus Jørgensen, på valg for 1 år

Varamedlem: Dagfinn Tveito, på valg for 1 år

Begge har sagt seg villig til gjenvalg og ble valgt ved akklamasjon

Varamedlem : Ole B. Vikøren har frasagt seg gjenvalg.

Varamedlem: Vigdis Westgaard, ny, for 1 år, ble valgt ved akklamasjon.

Sak 8. Valg av to revisorer.

Kim Lingjærde og Kåre Vetaas har sagt seg villige til å fortsette. Valgt ved akklamasjon.

Sak 9. Valg av valgkomité.

Valgkomité ble foreslått gjenvalgt. Jostein Liland, Sissel Lerum og Dagfinn Aarskog ble valgt ved akklamasjon.

Sak 10. Fastsettelse av tid og sted for neste årsmøte.

Arendal, i regi av Rhododendron Sør foreslått. Foreslått tidspunkt: 1. pinsedag, 11.6.2000 evt. uken før. Hilde H. Bretvin ba om at styret får fullmakt til å avtale med Rhododendron Sør om tidspunkt.

Vedtak: Fullmakt enstemmig godkjent.

Anders Kvam takket styret for tilrettelegging av årsmøtet og for pynting med vakre blomster.

Møtet hevet kl. 14.00.

Årsmøtedeltakerne fikk deretter orientering om turopplegg for søndag 1. pinsedag til Det norske arboret og til Gamlehaugen på Fjøsanger. Så var det

salg av lodd og trekning av de mange fine plantene. Deretter orienterte Per Magnus Jørgensen om Muséhagen, innendørs på grunn av dårlig vær, før omvisning utendørs. Etter omvisning var det plantebytte under arkadene.

Inga Olsen

Per Davanger

Randi V. Fessl, referent

Rhododendron Sør

Rhododendron Sør hadde en hektisk aktivitet på vårparten. Det ble arrangert hagevandring, og vi var på besøk i seks forskjellige hager i Arendal og Kristiansand. Det første besøket var lagt opp til 15.mai, - noe som nok var i tidligste laget for å se rhododendron i blomst. Imidlertid var det lagt opp til demonstrasjon av hvordan man selv kan blande rhododendronjord, samt oppbygging av bed med torvblokker. Det var noe variert frammøte på disse hagevandringene, men vi må totalt sett være fornøyd med interessen som ble vist.

Rhododendron Sørs første årsmøte skal avholdes torsdag 18.november kl.19.00 på Biblioteket i Arendal. Møtet vil bli delt i to, - med vanlige årsmøtesaker først, og et åpent møte etterpå hvor Gunnar Gilberg vil holde sitt foredrag "Rhododendronjakt i Kina."

Når det gjelder videre aktiviteter framover, legger styret opp til at det avholdes to åpne møter til våren. Vi tar svært gjerne i mot tips fra medlemmene over aktuelle temaer til disse møtene!

Vi har fått beskjed om at Den norske Rhododendronforening vil holde sitt årsmøte på Sørlandet til neste år. Dette er en begivenhet vi ser fram til!

Om kalktoleranse.

Av Gunnar Gilberg.

I marsnummeret -99 av det engelske tidsskriftet *The Garden* skriver David Kinsman, geolog, geokjemiker og rhododendrondyrker, en interessant artikkel om rhododendron på kalkholdig grunn. Mellom andre ting nevner han at en forskergruppe i Storbritannia prøver å finne genene som kan knyttes til kalktoleranse. Dette er kunnskap som bl.a. vil gjøre arbeid med kryssing og utvelgelse lettere.

Kinsman går dypere inn i problematikken sur/alkalisk jord. Den overveiende del av alle planter som hører til lyngfamilien, hvor rhododendron er den desidert største slekten, kan bare trives i et fuktig, temperert miljø, hvor de vokser i jordsmonn som er godt drenert, relativt næringsfattig, surt og rikt på organisk materiale. I tidens løp har de maktet å kolonisere, og i mange tilfeller dominere slike økosystemer som har lavt næringsinnhold og hvor de fleste næringselementer er tett bundet til organiske substrater. Dette er i stor utstrekning oppnådd ved symbiotisk forbindelse mellom røttene og visse sopper, de såkalte ericoide mycorrhizae. Både i naturen og i de fleste hager blir nesten alle røttene snart invadert av soppene. De overtar det ytre cellelaget og de fleste av de normale rothårenes funksjoner. Soppene kan frigjøre næringssemner fra de organiske elementene i jorden, slik at plantene nyter godt av dem. Disse næringskildene ville ellers ikke være tilgjengelige for planten. Derfor er rhododendronplantenes krav til jordsmonn det samme som dette samarbeidet mellom rot og sopp stiller. For flertallet av rhododendron blir disse kravene tilfredsstilt i de fleste typer jordsmonn sålenge de er sure, dvs at pH-verdien ligger mellom 4,5 og 6,5. Imidlertid gjelder dette ikke alle rhododendron. Det overrasker kanskje at en rekke rhododendron trives like godt i nøytral eller lett alkalisk jord, dvs. med en pH-verdi mellom 6,5 og 8. Det gjelder bl.a. følgende velkjente arter: *R.ambiguum*, *augustinii*, *decorum*, *fortunei*, *fargesii*, *hippophaeoides*, *hirsutum*, *impeditum*, *insigne*, *primuliflorum*, *racemosum*, *rubiginosum*, og *wardii*. Det har vist seg at også noen hybrider finner seg til rette i slik jord.

I Kina og Himalaiatraktene finnes klodens største artsrikdom av rhododendron, og det er et faktum at mange av artene vokser i kalksteinsområder, ofte i bare et tynt lag jord. Plantesamlerne George Forrest og Frank Kingdon Ward gjorde mange observasjoner av dette tidlig i vårt århundre. Førstnevnte skriver i *RHS Journal* for 1915-16 at det nylig har vært meget diskusjon omkring kalk og planter i lyngfamilien, særlig med henblikk på dyrking av rhododendron, "- men jeg kan positivt fastslå at de fleste rhododendron jeg har samlet i den regionen, vokser direkte i, eller på, ren kalkstein." Imidlertid viste det seg at nesten ingen av plantene som spirte av frø som Forrest hadde samlet, klarte seg på annet enn sur jord i Storbritannia.

Atskillige prosjekter ble satt i gang for å prøve å belyse forholdet, men ingen av dem ga tilfredsstillende resultater, og saken ble stort sett ignorert i mange tiår.

David Kinsman skriver at han ble nysgjerrig på dette uløste problemet og derfor gjorde pH-målinger av jordsmonnet mange steder under en ekspedisjon til Yunnan i 1996. Han besøkte flere av de områdene Forrest gjorde innsamlinger i, og kunne bare bekrefte hans observasjoner av rhododendron som vokste i jordsmonn på kalksteinsgrunn. Men pH-målingene i det tynne jordlaget som ofte var rikt på organisk materiale, viste nesten alltid at det var surt (pH 4,5-5,9)! Bare primuliflorum hadde alkalisk jord i sin rotsone (pH 7,4-7,9). Kinsman konkluderer med at forklaringen må ligge i regionens klimaforhold. De kalde vintermånedene er tørre og fordampningen er lav: det mistes lite vann til atmosfæren fra planter og jordbunn, og følgelig er det liten eller ingen transport oppover av alkalisk vann fra den underliggende berggrunnen. I de varmere sommermånedene når fordampningen er høy, leverer monsunen store mengder regn. Fordi regn er surt, rundt pH 5, blir både plantene, deres grunne rotsystem og jordsmonnet stadig badet i surt vann som drenerer nedover.

I Storbritannia derimot, finnes ikke en tilsvarende utpreget våt eller en tørr og kald årstid. Over store deler av landet utvikles det en en mangel på vann i det øverste jordlaget i perioden sen vår - tidlig høst. Om den dypere liggende mineraljorden eller berggrunnen er kalkholdig, blir alkalisk vann sugd opp i plantenes rotsone, og for rhododendronenes vedkommende, med chlorose og langsom død som resultat. I visse strøk med stor nedbør finnes det likevel forhold som ligner på dem vi finner i Yunnan.

Videre i artikkelen gir David Kinsman forskjellige råd til engelske hageiere som har alkalisk jord, om hvordan de bedre kan lykkes med rhododendrondyrking. Og avslutningsvis kommer han med noen synspunkter på de nylig markedsførte, tyske Inkarho-rhododendronene. De ble kort nevnt i "Lapprosen" nr 1-99 under anmeldelsen av Hachmanns nye katalog. Inkarho er en forkortelse for "Interessengemeinschaft kalktoleranter Rhododendronunterlagen". Disse plantene er podet på en rot som skal være kalktolerant, og som er patentbeskyttet. De skal uten videre kunne vokse i jord med en pH-verdi på 6,5 og i visse tilfeller i jord med verdier opptil 8. Kinsman sier at målgruppen er hageiere som har jord med pH-verdier på 6,5-7,0. Han hevder at plantene som ble brukt i testprogrammet vokste i en jordblanding med pH-verdier mellom 5,0 og 6,9, og således ikke var utprøvd i virkelig alkalisk jord, til tross for at de påstås å være kalktolerante. Bare tiden vil vise om Inkarho-rhododendronene er et godt og varig bidrag til hager i Storbritannia.

Två hybrider mellan *Ledum* och *Lapponica* rododendron

av Bengt och Irma Kihlman

I trädgårdslitteraturen förekommer få uppgifter om lyckade korsningar mellan ledum (skvattram/getpors) och rododendron. När man trots sig ha lyckats framställa en sådan släkthybrid, en 'ledodendron', har det därför varit något av en sensation. Nu har det dock visat sig att åtminstone en av de få 'ledodendron' som rapporterats, nämligen 'Brilliant', knappast är en äkta sådan.

I en artikel publicerad 1990 i tidskriften 'Systematic Botany' hävdar de amerikanska botanisterna Kathleen Kron och Walter Judd att *Ledum* bör tillhöra släktet *Rhododendron* och ej som hittills betraktas som ett skilt släkte. Inom släktet *Rhododendron* placerar de *Ledum* som en undersektion av undersläktet *Rhododendron*, som omfattar de lepidota eller fjällförsedda rododendronarterna (1.) Kron och Judd anför övertygande skäl för sin uppfattning och den har nu även accepterats av systematikerna i Edinburgh. Sålunda finner man nu *Ledum* med den av Kron och Judd föreslagna placeringen i 'The Rhododendron Handbook 1998', som utges av The Royal Horticultural Society.

Den sannolika orsaken till de misslyckade och tvivelaktiga korsningsresultaten är att man valt fel rododendronförälder, en elepidot när man borde ha valt en lepidot. *X Ledodendron* 'Brilliant' skulle sålunda ha varit resultatet av en korsning mellan *Ledum glandulosum* och *Rhododendron* 'Elisabeth', vars föräldrar tillhör undersläktet *Hymenanthus*. 'Elisabeth' är således en elepidot. Det går ju i regel ej att korsa lepidota rododendron med elepidota.

Den bäst kända 'ledodendron' är 'Arctic Tern', som blivit en populär trädgårds-växt. Fröförälder i detta fall är *R.trichostomum*, en lepidot som tillhör sektionen *Pogonanthum*. H. L. Larson (Tacoma, Washington, U.S.A), fann i avkomman av sin ljusrödblommande *R.trichostomum* en planta med vita blommor, som förutom beträffande blomfärgen även i andra avseenden hade många karaktärer som påminner om ledumarterna. Den förmodades först vara en mutantform av *R.trichostomum*, men Peter Cox (Glendoick Gardens, Skottland) har kunnat fastställa att det är fråga om en hybrid mellan denna rododendronart och någon ledum, sannolikt *L.glandulosum* eller *L.columbianum*, som båda förekommer i vilt tillstånd i Tacoma.

I. *Rhododendron x vanhoeffeni*.

1. Naturhybriden.

Den finske taxonomen Harri Harmaja har gett flertalet ledumtaxa (taxon, pl.taxa = enhet inom växtvärlden oberoende av rang) nya namnkombinationer inom släktet *Rhododendron* (2,3). Då dessa namn säkerligen är främmande för

de flesta och ledumtaxonomin trasslig nog ändå, har vi i denna artikel bibehållit de gamla namnen. De nya namnkombinationerna har dock nämnts i de sammanhang där de är av intresse.

I den senare av sina två artiklar framlägger Harmaja ytterligare skäl för att ledumtaxa bör tillhöra släktet *Rhododendron* (3). Ett sådant är den sannolika förekomsten i Västgrönland av en naturhybrid mellan *Ledum palustre* ssp. *decumbens* och *Rhododendron lapponicum*. Harmaja menar att förekomsten av en sådan hybrid skulle vara lättare att förstå om föräldraarterna tillhörde samma släkte.

Hybriden upptäcktes 1893 av Dr. Emil Vanhöffen från Kiel. På Karajak nunataken i Västgrönland fann han en planta som såg ut som ett mellanting mellan *L. palustre* ssp. *decumbens* och *R. lapponicum*. Ett pressat exemplar, typexemplaret, har 1899 beskrivits av Abromeit (4) som en ny rododendronart, *R. vanhoeffeni*, även om han ej ansåg sig kunna utesluta att det rörde sig om en hybrid mellan *L. decumbens* och *R. lapponicum*. I nära 100 år var detta det enda kända fyndet av *R. vanhoeffeni* men i juni 1986 fann Lars Gejl på en lokal någon kilometer öster om flygplatsen vid Kangerlussuaq (Söndre Strömfjord) en planta, som sedan av Dr. Bent Fredskild konstaterats vara identisk med *R. vanhoeffeni*. Sedan dess har man funnit flera nya bestånd av *R. vanhoeffeni* såväl i närheten av Söndre Strömfjord som på andra platser i Västgrönland.

Återupptäkten av *R. vanhoeffeni* samt de senaste årens fynd och observationer har beskrivits av Vilhelm Dalgaard och Bent Fredskild (5). Enligt författarna är *R. vanhoeffeni* en hybrid mellan *L. palustre* ssp. *decumbens* och *R. lapponicum*.

Dalgaard och Fredskild följer den traditionella klassificeringen av *Ledum* som ett skilt släkte. Hybriden blir då en släkthybrid, som de gett den nya namnkombinationen *X Ledodendron vanhoeffeni*. Om man däremot följer Kron och Judd och placerar *Ledum* som en undersektion inom släktet *Rhododendron*, är *vanhoeffeni* en hybrid mellan rododendrontaxa *R. tomentosum* ssp. *subarcticum* och *R. lapponicum* och bör då heta *Rhododendron x vanhoeffeni*. Den nya namnkombinationen för *Ledum palustre* L. ssp. *decumbens* (Aiton) Hultén är alltså *Rhododendron tomentosum* Harmaja ssp. *subarcticum* (Harmaja) G.Wallace.

R. x vanhoeffeni har beskrivits i detalj av Abromeit (4), en beskrivning som sedan ytterligare kompletterats av Dalgaard och Fredskild (5). För en detaljerad beskrivning av hybriden hänvisas därför till dessa författare.

Som redan Vanhöffen kunde konstatera, är hybriden i de flesta avseenden intermediär i förhållande till föräldrarna. Blommorna som sitter 5-10 i en flock, har en diameter på ca 12 mm. De fem kronbladen hänger ihop vid basen och är skära eller nästan vita till färgen. Pistillens märke är rött eller brunrött och stiftet ej sällan ljusrött. De 10 ståndarnas anterer är bruna eller brunröda. Dalgaard och Fredskild har funnit att *R. x vanhoeffeni* är såväl han - som

honsteril.

Fig. 1 visar naturhybriden *R. x vanhoeffeni*. Bilden togs den 25 juni -93 i Söndre Strömfjord. Tyvärr lyckades vi ej vid något av våra besök där pricka in blomningstiden exakt. Plantan på bilden är nästan överblommad. I nedre delen av bilden kan man även se grenar, blad och frökapslar av en *R.lapponicum* som växte alldeles intill. Blad och grenar av fjällbjörk, *Betula nana*, syns även på bilden.

2. Försök att framställa *R. x vanhoeffeni* på artificiell väg.

I samband med sin beskrivning av typexemplaret påpekar Abromeit att det slutgiltiga beviset för att *R. x vanhoeffeni* är en hybrid mellan *L.palustre* ssp. *decumbens* och *R.lapponicum* skulle kunna erhållas genom att jämföra naturhybriden med en på artificiell väg framställd hybrid. Då vi hösten -91 hade i vår trädgård blomknoppförsedda exemplar av de förmodade föräldraarterna, beslöt vi utföra den korsning Abromeit föreslagit. Av de båda arterna hade vi dessutom plantor med olika härstamning, dels plantor som härstammade från frö som en av oss (B.K.) sensommaren -90 insamlat i Sichote Alin, ryska Fjärran Östern, dels plantor från frö som förmedlats av Scottish Rock Garden Club. Av de senare hade fröna av *lapponicum* insamlats i Newfoundland, Kanada, medan fröna av *decumbens* kom från trädgårdsodlade plantor. Trots ihärdiga försök har vi ej lyckats få reda på trädgårdsplantornas ursprung, men mycket talar för att de, liksom pollendonatorn, härstammar från Kanada.

Tyvärr hade vi vid dessa första korsningar ej tillgång till material från Grönland, men denna brist avhjälpes i juni -92, då vi gjorde en resa till Söndre Strömfjord för att få tag på de 'rätta' formerna av föräldraarterna. Vi hade ej något problem att finna lagom stora, blomknoppförsedda exemplar av dessa. Korsningarna kunde sedan utföras under kontrollerade förhållanden hemma i Uppsala.

Söndre Strömfjord besökte vi sedan ytterligare två gånger somrarna -93 och -94, bl.a. för att studera naturhybriden i blom. Vi tog då även sticklingar av naturhybriden för att senare kunna jämföra den med de artificiella hybrider som våra korsningar resulterat i.

Alla korsningar utfördes reciprokt och så att plantor med samma härstamning korsades sinsemellan. I samtliga fall och oberoende av härstamning erhöles hybrider endast då *L.palustre* ssp. *decumbens* var mottagare och *R.lapponicum* donator av pollen. Resultatet av våra korsningar var att vi hade hybrider av rysk, grönländsk och (åtminstone till hälften) kanadensisk härstamning.

De ryska hybriderna såddes i växthus (ca 20 °) i februari -92 och planterades ut i kallbänk i början av juni samma år. Under sommaren bildade sju av de tolv plantorna blomknoppar. Tre av plantorna togs in i växthus hösten -92 och blommade där under senhösten och vintern, medan de fyra som

Fig. 1. *Rhododendron x vanhoeffeni*. Foto: Bengt Kihlman

Fig. 2. Den artificiellt framställda hybriden. Foto: Bengt Kihlman

varit ute under vintern blommade sommaren -93. De sju hybriderna hade tillsammans åtta blomställningar, som innehöll 7-13 blommor. Två av plantorna hade vita blommor, resten skära. Kronbladen var i samtliga fall fem till antalet och helt fria från varandra. Blommorna, vars diameter var 12-14 mm, hade 10 ståndare, som emellertid hos sex av de sju plantorna saknade ståndarknappar. Den sjunde plantan hade ståndare av tämligen normalt

utseende, men ståndarknapparna innehöll ej några pollen.

Av de tolv hybriderna med rysk härstamning har ingen blommat sedan -93. Plantorna har dessutom visat sig vara föga livskraftiga och idag återstår endast fyra. De ryska hybriderna skiljer sig i flera avseenden från den grönländska naturhybriden. I motsats till denna har de ryska hybriderna sålunda blommor med fria kronblad och påfallande missbildade ståndare.

Hybriderna med (delvis) kanadensisk härstamning såddes i växthus vid samma tillfälle som de ryska och överfördes till kallbänk försommaren -92. På hösten återstod tio plantor, av vilka fyra skänktes bort. De sex återstående plantorna utplanterades på friland. Av dessa blommade en i augusti -93. Sommaren -94 hade ingen av de kanadensiska hybriderna blommor, men därefter har åtminstone några av plantorna blommat alla år. Fig. 2 visar en planta som i maj -98 blommade med 27 blomställningar.

Samtliga kanadensiska hybrider har haft kronblad som varit förenade vid basen. Blommorna, som varit skära eller nästan vita, har haft en diameter på 10-12 mm. Ståndarna har varit 10 till antalet och har haft vita strängar och bruna knappar. De har ej producerat något funktionsdugligt pollen. Pistillens märke har i samtliga fall varit rött, stiftet för det mesta ljusrött. Korsningen har upprepats somrarna -95 och -96 och vi har nu ett tämligen stort antal plantor av den kanadensiska *R. x vanhoeffeni*, som är mycket lik naturhybriden från Västgrönland.

Korsningen mellan de västgrönländska formerna av *L. palustre* ssp. *decumbens* och *R. lapponicum* utfördes i juni -92 och frö från denna korsning såddes sedan i oktober -92, december -93 och januari -95. Sedan sommaren -95 har någon planta blommat alla år, men endast med en eller högst två blomställningar. I maj -97 blommade även en av de plantor som tagits som stickling av naturhybriden i Västgrönland.

Som väntat är de artificiella hybriderna med västgrönländsk härstamning i alla avseenden mycket lika naturhybriden från samma område. Våra korsningsförsök bekräftar sålunda den slutsats som Dalgaard och Fredskild dragit, nämligen att *R. x vanhoeffeni* är en hybrid mellan *L. palustre* ssp. *decumbens* och *R. lapponicum*.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att av de tre slagen artificiella hybrider mellan *L. palustre* ssp. *decumbens* och *R. lapponicum* skiljer sig den med rysk härstamning mest från naturhybriden. Mest blomvillig och lättodlad är hybriderna med kanadensisk härstamning. Att den grönländska hybriderna blommor dåligt i Uppsala beror säkerligen på att den är en långdagsväxt, anpassad till nordliga breddgrader. Söndre Strömfjord är beläget norr om polcirkeln. Av hybridens föräldrar från denna ort har ingen *R. lapponicum* och endast ett fåtal *L. palustre* ssp. *decumbens* blommade under de sex år vi haft dem i vår trädgård.

(Andre del av denne artikkel, med referanser, kommer i neste nummer av

Årsmøte i Svenska Rhododendronsällskapet.

Lørdag 22. og søndag 23. mai 1999 var det årsmøte i vårt nabolands rhododendronselskap. Årsmøteforhandlingene ble holdt lørdagen i lokalene til Botaniska Institutionen som ligger i Botaniska Trädgården i Göteborg. Som ny formann (ordförande) ble valgt Svante Høge, og han avløser derved Gunnar Bernler. Begge fikk stor applaus, og sistnevnte ble takket for den fine måten han har ledet Sällskapet på de siste årene. Den nye formannen fikk full tilslutning til de klare betingelser han stilte for å være frontfigur neste periode. Etter årsmøteforhandlingene var det lunsj, og så holdt Gunnar Gilberg lysbilledkåseri over temaet "Folkeliv og rhododendron blant Yunnans fjell". Som takk for kåseriet fikk han overlevert en stor, blomstrende japansk azalea.

Deretter ble det arrangert en interessant omvisning i Botaniska Trädgårdens fine rhododendronsamling. Søndagen var det utflukt til Tommy Ahnbergs store hage i Vågsäter. Her har han blant meget annet en severdig samling av rhododendronarter og primærhybrider. Tommy driver også sin egen planteskole, og under omvisningen delte han sine store kunnskaper entusiastisk med lydhøre deltagere. Etter rundturen i hagen ble det servert en velsmakende lunsj med godt drikke. Til slutt var det anledning til å kjøpe planter til rimelige priser, blant annet småplanter av frø innsamlet i Kina av Jens Nielsen. Handelen gikk livlig og mange av årsmøtedeltagerne hadde godt nedlessede biler da de bega seg på hjemvei.

"Årringen"

"Årringen", årsskrift for Arboretet og botanisk hage, Milde, Kom ut første gang i 1997. 1999 nummeret forventes ferdig innen utgangen av året. "Årringen" kan bestilles ved henvendelse til

Senter for arboret- og hagedrift
Mildev. 240
5259 Hjellestad
tlf. 55 98 72 50, fax 55 98 72 76

Abonnement kr. 60,- pr. nr. ved tegning for minimum 3 år.
Pris i løssalg kr. 75,-

**DEN NORSKE RHODODENDRONFORENINGENS
BOKSAMLING
BERGEN OFFENTLIGE BIBLIOTEK**

Den norske Rhododendronforening er i ferd med å bygge opp en samling med bøker på norsk og engelsk ved Bergen off. Bibliotek. Foreningens medlemmer og andre kan låne bøkene gjennom sitt lokale bibliotek. Foreløpig har vi følgende titler:

Gunnar Gilberg: Rhododendron for alle. Alma Mater 1993, 172 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner.

Per Magnus Jørgensen: Rhododendron i Det norske arboret. Fagbokforlaget 1996, 268 sider, Fargefotos.

Knut Lønø og Arnulf Ringstad: Rododendron - dyrking av lave og hardføre sorter. Landbruksforlaget 1994, 100 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner.

D.M.van Gelderen & J.R.P.van Hoey Smith: Rhododendron Portraits . Timber Press 1992, 424 sider, Fargefotos. 2 eks.

Peter A. & Kenneth N.E. Cox: The Encyclopedia of Rhododendron species Glendoick Publishing 1997, 396 sider , Fargefotos. 1 eks.

Kirsten Lindquist: Rhododendron för svenska trädgårdar. Rabén Prisma 1990/1995, 158 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner. 2 eks.

Svend Aage Askjær: Rhododendron og andre surbundsplanter.

Det danske Haveselskab 1990, 175 sider, Fargefotos. 1 eks.

Cynthia Postan : The Rhododendron Story. The Royal Horticultural Society 1996, 224 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner. 1 eks.

Andrea Kögel:Rhododendron og azalea. Cappelens Forlag 1997, 64 sider, Fargefotos og fargetegninger. 1 eks.

Wilson, Argent, Bond, Chamberlain, Cox, Hardy: The Rhododendron Handbook. The Royal Horticultural Society 1997, 352 sider, Noen få fargefotos.
1 eks.

Fred Galle : Azaleas. Timber Press 1991, 318 sider, 203 fargebilder. 1 eks.

Walter Schmalscheidt. Rhododendron- und Azaleenzüchtung in Deutschland, Teil II, 1930 - 1990. 1 eks.

Rhododendron i Danmark i 25 år. Rhododendronforeningens jubilæumsskrift 1999. 1 eks.

"Rhododendron i Danmark i 25 år." En jubileumsbok.

Ved Gunnar Gilberg.

Som kjent for Lapprosens lesere er det 25 år siden Rhododendronforeningen ble stiftet, - en forening som også mange norske har hatt stor glede av. Ved denne anledning har foreningen gitt ut en innholdsrik jubileumsbok på hele 208 sider. I forordet tales det om et Festskrift, men det foreliggende resultat er langt mer enn det. Denne boken er med sitt varierte innhold et viktig tilskudd til den ikke altfor rikholdige rhododendronlitteratur på skandinaviske språk.

Innholdet er delt i tre hovedavsnitt: 1. Rhododendronforeningens historie, 2. Formændene har ordet, og 3. Specialartikler. I det første gir Preben Escherich Holkjær en oversikt over hvordan foreningen har vokst frem, fra den spede begynnelse til det den står for i dag, med sine 550 medlemmer. På 45 sider tar han for seg begivenhetene år for år, og gir leseren et innblikk i hva som har foregått i en forening som hele tiden har hatt medlemmer og styrer med stor kunnskap, energi og kjærlighet til rhododendronslekten. Med disse ressursene har foreningen holdt et uvanlig høyt aktivitetsnivå, og man forstår hvorfor den i dag fremstår som et av de største "chapters" i det amerikanske rhododendronselskapet, ARS.

På de neste 26 sidene gir hver av de elleve formennene foreningen har hatt, en oversikt over sin egen formannstid, med unntak av de tre første som er representert av andre. Denne måten å presentere stoffet på gir et levende bilde av historien, og leserne får et godt inntrykk av den enorme utviklingen som har foregått i løpet av de 25 årene. En som har fulgt det hele på litt avstand kan ikke gjenkjennende, og lar seg imponere over hvordan danskene har taklet vanskeligheter og stadig nye utfordringer. Dette er både interessant og lærerik lesning.

Den tredje hovedbolken omfatter åtte spesialartikler over 126 sider - en hel liten bok for seg - med følgende spennende titler: Den skotske inspiration v/ Monica Johannsen, CW - Collected Wild v/ Per Damsgaard-Sørensen, Johannes Hedegaard - et portræt v/ Kurt Hansen, Et tilbakeblik på vort rhododendronliv v/Helen og Ole Rolf Jacobsen, Rhododendronhybrider v/ Palle Schaarup, De store plantejægere v/ Preben Escherich Holkjær, Rhododendronslægtens stamtræ v/ Hans Eiberg og Blomstertaksonomi og evolution v/ Hans Eiberg. Her er det mye å glede seg over og mye å lære! Særlig de to siste artiklene viser at danskene stadig er på hugget.

Boken er gjennomillustrert, tospaltet og bundet som paperback. De to redaktørene Bjarne Leth-Nielsen og Steffen Munck-Hansen har gjort et utmerket arbeid. Det er bare å gratulere danskene og oss andre med en storartet jubileumsbok!

Styrets sammensetning:

Leder:

Anne Rieber, Fjellveien 120, 5019 Bergen Tlf. 55 31 02 16

Sekretær:

Hilde Hvidsten Bretvin, Øvre Kalfarli 43, 5018 Bergen Tlf. 55 31 27 55

Styremedlemmer:

Torstein Borg, 5694 Onarheim Tlf. 53 43 50 77
Anders Kvam, Porsveien 27, 5142 Fyllingsdalen Tlf. 55 16 16 35
Pål A. Skagseth, nestleder, Snekkevikvn. 82, 5239 Rådal Tlf. 55 22 64 35

Varamedlemmer:

Vigdis Westgaard, kasserer, Grimseidv. 308, 5239 Rådal Tlf. 55 22 71 39
Per Magnus Jørgensen, Kirkeveien 33, 5072 Bergen Tlf. 55 28 36 85
Dagfinn Tveito, Hasselåsen 28, 4844 Arendal Tlf. 37 01 64 94

Frøforvalter:

Ole Tjugen, Tellevikveien 34, 5107 Salhus Tlf. 55 19 12 86
Email: oletj@eunet.no mob.tlf. 905 00 975

Utgiver:

Den norske Rhododendronforening
Postboks 1325
5811 Bergen
Email: rieber@online.no

Internett: <http://home.sol.no/~hgrimsa/rhodo/forening/index.htm>

Redaksjon:

Anne Rieber (administrativt)
Tlf. 55 31 02 16 Email: rieber@online.no

Gunnar Gilberg (faglig)
Tlf. 55 28 47 59 Email: gungil@online.no

Helge Grimsland, Kokstadvegen 145, 5257 Kokstad (teknisk)
Tlf. 55 22 72 50 Email: hgrimsa@online.no

Innmelding i foreningen:

Innmelding kan skje ved innbetaling av kontingent, p.t. kr 150,- til
Bankkonto 9521 17 90378
Den norske Rhododendronforening
Postboks 1325
5811 Bergen

